OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Oikeusrekisterikeskus
Rekisteripäällikkö Teemu Mikkola
PL 157, 13101 HÄMEENLINNA

23/11/2017 264/00/2017

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite: U 46/2017 vp (keskitetty ECRIS-TCN-järjestelmä) ja U 13/2016 (ECRIS tiedonvaihto)

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN LAUSUNTO

Lakivaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta asiantuntijalausuntoa viitekohdan asioissa. Asetuksella ja direktiivillä olisi merkittäviä vaikutuksia Suomen nimetyn keskusviranomaisen, Oikeusrekisterikeskuksen, toimintaan.

Oikeusrekisterikeskus pitää kolmansien maiden kansalaisten rikosrekisteritietojen tarkoituksenmukaisen tiedonvaihdon mahdollistamista kannatettavana. ECRIS –tiedonvaihto toimii tällä hetkellä Oikeusrekisterikeskuksen näkökulmasta tehokkaasti EU –kansalaisten osalta ja on perusteltua laajentaa tiedonvaihto koskemaan myös kolmansien maiden kansalaisia.

Rekisterinpitäjien välinen vastuukysymys

Asetusehdotuksella tai direktiiviehdotuksella ei tultaisi harmonisoimaan kansallisia rikosrekistereitä koskevia tietojen luovutussäännöksiä. Oikeusrekisterikeskus katsoo, että lähtökohtana tulee keskusjärjestelmän käyttöönoton jälkeenkin olla periaate, jonka mukaan rikosrekisteritiedon käsittelystä, mukaan lukien tietojen luovuttaminen, päättää tuomiojäsenvaltio oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaan. Asetusehdotuksen 23 artiklan mukaista sääntelyä on tarkistettu Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan oikeaksi siten, että vain tuomiojäsenvaltio voi tarkistaa keskusrekisteriin talletettujen tietojen ja niiden käsittelyn lainmukaisuuden sekä muuttaa järjestelmään talletettujen tietojen sisältöä tai poistaa niitä.

Ehdotuksen mukaan keskitettyä tietojärjestelmää ylläpitäisi eu-LISA, joka vastaisi tietojärjestelmän kehittämisestä ja operatiivisesta hallinnoinnista (IV luku) mukaan lukien viestintäinfrastruktuurin valvonta ja turvallisuus. Varsinaisia tietosuojadirektiivin määritelmän mukaisia rekisterinpitäjiä olisivat kuitenkin tuomiojäsenvaltioiden rekisterinpitäjät, joiden lukuun eu-LISA käsittelisi keskustietojärjestelmän henkilötietoja. Tehtävänjako yllä kuvatun lailla on Oikeusrekisterikeskuksen näkökulmasta uusi ja erityisesti vastuita lienee syytä tarkentaa.

Tietojen tallettamisvelvollisuuden laajuus

Oikeusrekisterikeskus
Rekisteripäällikkö Teemu Mikkola
PL 157, 13101 HÄMEENLINNA

23/11/2017 264/00/2017

Asetusehdotuksen 5 artiklan 1 kohta sisältää säännökset ECRIS-TCN-järjestelmään talletettavista tiedoista. Artiklan 1 kohdan a alakohtaan on neuvotteluissa Suomen ehdotuksesta otettu ECRIS-puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohdan sääntelyä vastaava sisältö. Pakollisten alfanumeeristen tietojen rajaus kuvatulla tavalla on Oikeusrekisterikeskuksen näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Rajaus ei aiheuta muutoksia kansallisiin järjestelmiin ja tietosisältö on katsottu riittäväksi käytännön tiedonvaihdossa.

Velvollisuus tehdä haku ECRIS-TCN-järjestelmään

Neuvotteluissa on vielä osin avoinna asetusehdotuksen 7 artiklan 1 kohdan sisältö, jossa säädetään, milloin ECRIS-TCN-järjestelmää on velvollisuus käyttää. Oikeusrekisterikeskuksen näkökulmasta sääntelyyn tulisi sisällyttää joustoa, kuten Suomi on pyrkinyt tuomaan neuvotteluissa esille. Järjestelmän pakollinen käyttö kategorisesti kaikissa rikosasioissa ja erityisesti muissa kuin rikosasiaan liittyvissä asiaryhmissä, tulisi todennäköisesti aiheuttamaan tarpeettomia kyselyitä.

Ennen asetuksen voimaantuloa annettuja tuomioita koskevien tietojen tallettaminen järjestelmään

Asetusehdotuksen 5 artiklan 4 kohtaa, joka koskee ennen asetuksen voimaantuloa annettuja tuomioita koskevien tietojen tallettamista ECRIS-TCN-järjestelmään, on neuvotteluissa tarkennettu. Sormenjälkitietoja koskeva tallennusvelvollisuus koskisi vain niitä tilanteita, joissa sormenjälkitiedot voidaan selkeästi yhdistää rikosrekisterissä oleviin muihin henkilöllisyyden määrittämistä koskeviin tietoihin. Oikeusrekisterikeskus pitää tarkennusta välttämättömänä rekisteritietojen luotettavuuden näkökulmasta.

Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset oikeushallinnon tietojärjestelmiin

Komissio on arvioinut ehdotusten vaikutukset EU:n talousarvioon ja kansallisiin talousarvioihin. Komissio ei ole esittänyt erittelyjä ehdotusten vaikutuksista, joten Oikeusrekisterikeskus suhtautuu varauksella arvioon jäsenvaltioiden kansallisista kustannuksista ja niitä voidaan pitää korkeintaan suuntaa antavina.

Kokonaisuutena arvioiden kyse on merkittävästä muutoksesta oikeushallinnon tietojärjestelmiin. Suurimmat muutokset koskevat rekisterien tietosisältöä, kansallisen ECRIS tiedonvaihtojärjestelmän muutoksia ja järjestelmäintegraatioita sekä kansallisesti poliisihallinnon tietojärjestelmiin, että eu-LISAan. Merkittäväksi muutoksen tekee osaltaan se, että rikosprosessiin liittyy monta eri tietojärjestelmää, joista suurta osaa muutokset koskettavat.

Kokonaisvaltaista vaikutusten arviointia tietojärjestelmiin tässä vaiheessa on

Oikeusrekisterikeskus
Rekisteripäällikkö Teemu Mikkola
PL 157, 13101 HÄMEENLINNA

23/11/2017 264/00/2017

mahdotonta tehdä, koska teknisiä kuvauksia ECRIS viitetietojärjestelmään tehtävistä muutoksista ja rajapintaohjelmistosta ei ole vielä käytettävissä.

Kansallisen tietojenvaihtosovelluksen käytön jatkaminen

Neuvottelujen aikana on tarkentunut, että komission ehdotuksen tarkoituksena on, että kaikki jäsenvaltiot siirtyvät käyttämään komission julkaisemaa viitesovellusta ECRIS-yhteistyössä. Suomi sekä kolme muuta jäsenvaltiota käyttävät kansallista ohjelmistosovellusta. Sovelluksen vaihtaminen komission viitesovellukseen tarkoittaisi merkittäviä taloudellisia lisäkuluja näille jäsenvaltioille. Käytössä olevan ja hyvin toimivan tietojärjestelmän tilalle jouduttaisiin kehittämään uusi tietojärjestelmä ja käytössä olevaan tietojärjestelmään tähän asti tehdyt investoinnit olisivat olleet pitkälti turhia. Oikeusrekisterikeskus haluaa korostaa, että kokonaan uuden järjestelmän kehittäminen on mittava investointi ja mahdollisuudet toteuttaa kokonaan uuden tietojärjestelmän kehittäminen samanaikaisesti ECRIS TCN tiedonvaihtoon liittyvän järjestelmäkehityksen kanssa ovat rajalliset.

Tiedonvaihtoa tällä hetkellä määrittelevässä puitepäätöksessä tai sähköisen järjestelmän perustavassa ns. ECRIS päätöksessä, ei rajoiteta kansallisten sovellusten käyttöä. Oikeusrekisterikeskuksen mielestä käytössä olevien kansallisten sovellusten käytön jatkaminen tulisi olla jatkossakin mahdollista.

Oikeusrekisterikeskuksen henkilötyöresurssit

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttö lisäisi myös Suomeen tulevien rikosrekisteritietojen luovuttamista koskevien pyyntöjen määrää. Alustavan arvion mukaan yhteistyön laajentuminen kokonaisuudessaan sekä asetus- että direktiivi-ehdotuksen mukaisesti, aiheuttaisi Oikeusrekisterikeskukselle työn lisäystä kahden henkilötyövuoden verran. Myös Oikeusrekisterikeskuksen henkilöresurssitarpeen lisäys edellyttää lisärahoitusta.